

Čínské myšlení v 21. století

Vedle oficiální linie strany a státu existuje široká šedá zóna, ve které je i v dnešní ČLR možná překvapivě různorodá diskuze. Vše ovšem podřízené (auto)cenzuře.

Tři základní směry:

- Liberálové (liberalismus, *ziyou zhuyi* 自由主义)
- Nová levice (*xin zuopai* 新左派)
- Konzervativci (Mainland New Confucianism, *Dalu xin ruxue* 大陆新儒学)

Liberálové: Reprezentují poreformní dengovskou Čínu, důraz na ekonomický rozvoj, nadějí v postupné rozšiřování liberálních svobod podle západních vzorů a ústup marxistických idejí. V zásadě Čína před nástupem Xi Jinpinga.

Nová levice: Levice, která se distancuje jak od Maova období (proto „nová“), tak od liberálních tendencí poreformního období. Důraz na silný stát řízený KSC, návrat k misi obnovy čínského národa v rámci budování silného státu vedeného stranou. Dá se v zásadě říct, že se Xi Jinpingem se Nová levice dostala k moci.

Konzervativci: Konzervativní ideje (tj. konfuciánské, v čínském kontextu) se v Číně dostaly do popředí paradoxně s nástupem Nové levice, s kterou mají společný odpor k napodobování západních vzorů. Požadují obrodu konfucianismu, přičemž v extrémní (avšak v Číně necenzurované) podobě jde o nijak nezastíraný požadavek prosazení konfucianismu jako státního náboženství, které by mělo nahradit marxismus. Konfuciánský „revival“ v soudobé Číně zůstává ideologicky značně nejasný: V zásadě je principiálně proti marxismu, což je problém; zároveň však reprezentuje onu „pětisíciletou tradici“, jíž má být současný čínský režim pokračovatelem.

Termíny Nový konfucianismus (*xin ruxue* 新儒学) a Pevninský nový konfucianismus (*dalu xin ruxue* 大陆新儒学):

Termín “nový konfucianismus” odkazuje k hnutí, jehož zakladatelem byl již v republikánském období Xiong Shili (1885-1968), který se rozhodl pěstovat dále konfuciánskou tradici navzdory všemu. Dlouhou dobu spíše marginální hnutí, rozvíjející se mimo ČLR (Taiwan, Hongkong, USA).

- apolitičnost tohoto pojetí konfucianismus
- důraz na konfucianismus jako strážce kulturních hodnot, které mohou obrodit Čínu i svět
- důraz na univerzalitu konfucianismu, platnost pro celý svět
- termín „kulturní Čína“

Pevninský nový konfucianismus se rozvíjí od 90. let v ČLR. Velký rozmach v desátých letech 21. století. Vychází z předchozího Nového konfucianismu, ovšem vrací do něj politický rozměr – konfucianismus má být nástrojem obrody Číny v její dávné velikosti. Odpor k napodobování západních vzorů.

„Sjednocení tří tradic“ – koncept, který do určité míry rámuje rozvoj Pevninského nového konfucianismu.

- v základní verzi se tím myslí tradiční Čína – Mao Zedong – Deng Xiaoping (tj. tradice, socialistické zřízení, ekonomický rozvoj)
- v radikálnější konfuciánské verzi je to Kang – Deng – Xi (cílem je vyloučit Mao Zedonga, do pozice zakladatelské postavy moderní Číny vyzdvihnout Kang Youweie a Xi Jinpinga postavit do pozice sjednotitele tradice a modernity v soudobé Číně).
- ve verzi Nové levice je to Mao – Deng – Xi

Čínský intelektuál (*zhishi fenzi* 知识分子) jako specifický fenomén, ve kterém se odráží konfuciánské dědictví a zároveň trauma „100 let ponižení“: Patří k étosu čínského intelektuála, že jakkoliv je kritický, tato kritika má být motivována „starostí o Čínu“. Výsledkem je určitá sebestřednost čínského intelektuálního prostředí, kdy se uvažuje v první řadě o Číně, zatímco univerzální rozměr diskutovaných témat je upozaděno. Společné je úsilí „obhájit Čínu“, zbavit ji závislosti na západních vzorech, což se ne vždy daří.

Oficiální diskurz strany

Polooficiální diskurzy (akademické, publicistické apod. – *zhishifenzi*)

Disent (v zahraničí, v ČLR zcela marginální)

Příklad ze soudobého revivalu konfucianismu: Jiang Qingova koncepce tříkomorového parlamentního systému.

V čínském prostředí 3 zdroje legitimacy: transcendence (náboženská legitimita), vůle lidu, kulturní tradice národa.

Parlament má mít 3 komory:

- Komora konfuciánské tradice 通儒院 – nominace na základě doporučení, nominovány vynikající osobnosti konfuciánské, ale i jiné náboženské orientace
- Komora lidu 庶民院 - volby
- Komora státu/národa 国体院 – nominace na základě dědičného práva (potomci Konfucia a dalších významných osobností)

(Stojí za pozornost, že v celém Jiang Qingově systému není ani stopa po marxismu a KSČ.)

Příklad *tianxia*:

- protiklad „vestfálského systému“ (západní systém) a harmonického soužití národů v rámci *tianxia* (Čína)
- založeno na tvrzení, že před nástupem západní dominance existoval ve východní Číně po staletí stabilní harmonický systém založený na čínské *suzerenitě*
- představa, že čínská kultura tudíž disponuje zdroji, z kterých je možné nahradit současný globální systém systémem harmoničtější a stabilnějším

Příklad liberálního soudobého intelektuála (Xu Jinlin), využívající metaforu „sjednocení Tří tradic“. Liberalismus spočívá v důrazu na to, že jde o naši volbu, nikoliv historický nebo kulturní determinismus, na co z minulosti chceme navazovat:

Je to jako barmanská soutěž ve výrobě různých moderních koktejlů podle různých receptur, jejichž chutě se od sebe výrazně liší. Pokud si vybereme „bohatou zemi a silnou armádu“ od legalistů spolu se silou a mocí kapitalismu z moderní západní civilizace a nacionalistickou despotickou tradicí východního socialismu, pak když tyto tři tradice sjednotíme, monstrem, které vytvoříme, bude nacionalistický autoritářský kapitalismus nebo možná byrokratický legalistický socialismus.

Ale pokud vybereme konfuciánskou paternalistickou a humanistickou tradici, důraz liberalismu na svobodu, právní stát a demokracii, stejně jako ideály socialistické rovnosti, když je smícháme dohromady, pak tato jednota tří tradic spojí moudrost a podstatu všech civilizací minulých i současných, čínských i cizích, a cesta bude vydlážděna pro nový rozkvět.